

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lyghævd

Udgivet af

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr. 4

Juni 1947

2. Aargang

Indhold:

- Neuengamme 1941-42
★
6000 Demokrater i Fare
★
Retsopgøret i Danmark
★
Modstandsbevægelsens
Symfoni.
★
Hvorfor vi kæmpede
★
Leder: Boliger (Side 9)
★

Forsiden:

Træsnit af Per Ulrich:
Skovkommando:

ECLIPSE

BORGERGADE 2 K.

TAGENSVEJ VULKANISERINGS-
og SLIDBANEFABRIK.

A. CARLSEN,
Tagensvej 2c, N,
-Tlf. 3283 v -

ANNONCØRER I **Aalborg**

MIRZA

AALBORG.

FYLDEPENNE MAGASINET
ORIA & JØRGENSEN
BOULEVARDEN 12. TELEFON 7824
AALBØRG

Magasin
SKJØDT &
MOURITSEN

AALBORG.

Thuen
AALBORG.

P.O. E.B.
Second-hand shop.
Vesteraa 3.

Aalborg

Tøjhuset

HERREMAGASIN AALBØRG
TELEFON 2742 AXEL PEDERSEN

Den lille Putik
med de smaa Priser.
Algade 35,
AALBØRG.

STENTOFT &
PETERSEN

ALGADE 53. AALBØRG.

ERNST WEBER,
Guldsmed.
AALBØRG. Tlf. 830,
Algade 59.

C. HOFMAN.
Optiker og Uhrmager.
Bispensgade 11 - AALBØRG.
Postkonto Nr. 48105 -Tlf.1329.

Moderne HERRER og
DRENGEKONFEKTION

Tage Overgaard

BISPENSGADE,
AALBØRG.

Af Frøslevlejrens danske Chef,
Kaptajn P.M. DIGMANN:

Vi kunde ikke lade være at kæmpe

Vi gamle Fanger studser og harmes over i Dag - kun to Aar efter Besættelsens Ophør - at høre enkelte Røster høre sig i et Forsøg paa at drage Berettigelsen af Modstandskampens direkte Aktioner, der kostede saa dyre Ofre, i Tvivl.

Vi ser Begivenhederne i et andet Lys - en Skude drive tilfældigt og uden Kurs for Uvejret - indtil behjærtede Kvinder og Mænd fik lagt Stavn mod Stormen og Tag i Ret og Sejlføring.

Bittert for os at høre, men bitrere endnu for den, der mistede en af sine, eller for den, der gav Sundhed eller Førlighed i Kampen for Sejren - for var det Sandhed, var Ofrene saa helt uden Mening?

Vi glemmer saa let, men vi glemmer ikke de smaa, personlige Minder - vi har hver sine - de selvoplevede Træk, der bedre end Ord fortæller Sandheden om Modstandskampens egentlige Aand og rette Mening.

Saa dan sad jeg engang i Frøslev ved en ung Mands Sygeseng. Han var dødsmerket af tyske Kugler og tysk Brutalitet og trods Livssaar, taget i Kamp for det, han ansaa for Ret. Mit Spørgsmaal om, hvorfor han var gaaet med i det farlige Arbejde, besvarede han med et lille Smil, stille og jævnt:

-Der er saa mange, der spørger om det, men det er et dumt Spørgsmaal. Jeg kunde simpelthen ikke lade være, for dansk Ungdom vil ikke kunne leve og vedblive at være dansk under det System. Derfor maa vi vise dem, at vi ikke er bange for at bekæmpe det med alle Midler - ogsaa jeg!

Han var en af Modstandskampens bedste, men Hundreder handlede og tænkte som han. Enklere og smukke kan Kampens inderste Formaal ikke udtrykkes, og Skam faa den, der betvivler dens Renhed.

Han døde næste Dag stolt og rolig i sit Offer for dig og mig, der lever som frie danske i Dag.

Eller jeg mindes en af Transporterne fra Frøslev til Tyskland paa et Tidspunkt, hvor enhver vidste, at tysk Koncentrationslejr betød Ydmygelse, Lidelse, maaske Død.

En af de bortdragende, en jævn dansk Mand, kom til mig og bød mig hindre, at hans Navn kom paa de Lister, vi smuglede ud til Myndighederne og de paagældendes Slægtninge, for "det vil li' godt bli' vel strenge for borte Mor aa vide, at jeg er gaaet Syd paa!"

Det lille Træk rummer i al sin Menneskelighed hans Omsorg for Moderen, men fortæller samtidig Historien om Hjemmene, deres Angst, Fortvivlelse, Spænding og Offer - og saa han blev dernede.

Saa enkel og ligetil er Sagens Kjerne: De gav deres Liv, for at vi kunde leve: Danske i et frit Danmark, som vi gør det i Dag.

De døde hviler trygge efter fuldført Daad.

De efterladte Slægtninge har Landet økonomisk og i smukke, fælte Ord, takket for deres Offer, men --- det

Esbjerg

POUL E. HOLM,
Guldmed & Graver,
Kongensgade 19 - Tlf. 2008.

Brugforeningen
"FREM" - ESBJERG.

Centrum
Esbjerg KONGENSGADE 11 Telf. 1906

VOGTMAND ERIK BANG,
Skolegade 71, Esbjerg.

ESBJERG NY ANDELSMEJERI,
Nygaardsvej 37.

EGA

Havregryn
Byggryn.

ESBJERG GRYNMØLLE.

BISGAARDS MODEATELIER,
Englendsgade 11 - Esbjerg.

A/S DANEXIM

Internationale Transporter,
ESBJERG.

TOBIESENS PAPIRHANDEL,
Kongensgade 47,
ESBJERG.

ØSTERGAARD VEJVAD,
-aut. "Volvo"-Fodhandler.
Tlf. 1122 - Esbjerg.

JESPERSENS BOGHANDEL,
KONGENSGADE 78,
ESBJERG - Tlf. 1918-1920.

Leve Materialhandel,
Anton Rehkopff, Esbjerg,
Tlf. 750.

A/S ESBJERG MÆLKEFORSYNING.
888888888888888888888888888888

TH. VESTERGAARD,
Esbjerg.

Valsemøllen A/s

Esbjerg.

er kun Ord, hvor smukke de end er, og den, der har mistet sine Kære, har Krav paa bedre Tak end Ord.

En gammel Mor sagde forleden til mig efter Afsløringen af en Mindeplade for hendes Søn:

-Det gjorde mig saa glad det, der blev sagt om, at hans Gerning lavede videre, og at hans Navn ogsaa efter hans Død talte til andre, saa de kunde lære deraf og følge i hans Fodspor. Det giver Ro i Sindet og er godt for en Mor at vide - og større kan vi vel ikke naa...

Nej, større naar vi vel ikke, end at ens Gerning lever videre som en Spore for de efterlevende og for kommende Slægter og viser os den Vej, vi bør gaa!

Og det skal I - deres nærmeste -, der er dybest ramt af Savnet, vide, at deres Kammerater og hele det danske Folk er enige om dette.

Men Landemændes Tak bør ogsaa finde Udtryk i Gerning - først da faar Takken sit rette Værd, og kunde vi finde tilbage til den dybe Undertone, der gik gennem Kampens seneste Faser, Samhørigheden, Fællesfølelsen bag de mange Skillelinjer, som Dagligdagen altid rummer, og efterlade vi den ---- paa Rigsdag, ved Forhandlingsbord, paa Arbejdsplads, i Presse, og hvor det iøvrigt maatte gøres Behov, saa blev Genopbygningens Danmark større, friere, sundere end før og --- da havde vi først ret givet vore døde det straalende Minde, de har Krav paa og vist jer, deres efterladte, at de lever netop ved deres Død for den Sag, der er alles Sag, hele Danmarks og sagt jer, der endnu kæmper for at genvinde Sundhed og Førlighed den Tak, vi er jer skyldige.

Maatte dette være et Kald for hver levende dansk Kvinde og Mand!

H. O. K. S. A/S

Horsens.

Modstandsbevægelsens Symfoni

KAMMERATERNES HJÆLPEFONDS Aarsfest i Statsradiofoniens Koncertsal Søndag den 11. Maj blev en smuk Oplevelse.

Der var kunstnerisk Medvirken af Henry Skjær, Edith Oldrup, Ingeborg Brams, Mogens Wieth, Poul Reumert, Anna Borg og Østergaard-Kvartetten.

Festen fik sit Særpræg ved Fremmødet af de Efterladte og en Del syge Kammerater, hvorefter nogle velvilligt af Falck var transporteret i Baare fra Sygehus og ved Førstefremførelsen af Stabelåge Løbgers Symfoni Nr. 5.

Symfonien havde en betagende Virkning, og den fik en fremragende Udførelse af Unge Tonekunstneres Orkester med Løbger selv som Dirigent.

Komponisten havde sat sig som Mål i Toner at skildre hele Besættelsestiden og Befrielsen, og det lykkedes fuldstændigt.

Vi fulgte med stigende Betagelse Symfoniens tre Afsnit: 1. 9. April 1940 - 3. Maj 1945, 2: "Ryvængen", Stemning før Jordfæstelsen - Sørgetoget ankommer - Koral ved Gravene - Hymne til Gestapos Ofre, 3: 4-5 Maj. De sidste Kamphandlinger - Folkets Glæde over Freden afbygges af Hipo-overfaldet paa den hjemvendende Brigade - Hyldest til de allierede og Modstandsbevægelsen.

Det er letforklarligt, at Symfonien til sidst hastede et spontant Bifald - det gjaldt ikke blot Udførelsen, men ogsaa Komponisten.

Aarsfesten blev iøvrigt indledet af Fondens Formand, Konsul, Sagfører Kaj V. Dahl og med en fyndig Tale af Frelsev-Lejrens danske Chef, Kaptajn P. M. Digmann.

Brdr. Mortensens Eftf.

Telt- og Præseningsfabrik - Sejlmager-Flag en gros-en detail. Horsens

Esbjerg:

J. ANDERSKOUV,
Civilingeniør,
Esbjerg.

KONTANT

JØRGENSEN

Esbjerg.

Aktieselskabet

H. BLICHPELDT,

Esbjerg.

Peter Schmidt.

KVALITETSFODTØJ.

Esbjerg.

Edmund Larsen

Kongensgade 79.

ESBJERG.

Aalborg:

S. C. Espersen & Son,
Bredegade 2,

Aalborg.

ANDELSBANKEN.

A. m. b. a.

AA L B O R G - AFDELING.

LANDBOSPAREKASSEN

AA L B O R G.

PETER SØRENSEN.

ALGADE 51.

AA L B O R G.

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

ESBJERG

KORN & FODERSTOFFER

Efterlysninger

INGENIØR HARALD DIEDRICHSSEN,

c/o Lorenzen, Moltkegade 24, Flensborg, vil gerne i Forbindelse med den danske K-Z-Fange, som han hjalp med Klæder og skjulte i 14 Dage, da han var flygtet fra Lejren. Det foregik i Barning i Pommern.

MARIANNE LOTZE,

Den tyske tidligere politiske Fange, Marianne Lotze, Schmilinskystr. 6, Hamborg 1 (kaldet Maryann), som blev arresteret i Kiel i Januar 1945 oplyser, at hun siden 1942 arbejdede sammen med Folk fra den danske Modstandsbevægelse. Hun ønsker at komme i Forbindelse med sine tidligere Kammerater.

GEORG LUTZMANN,

Dresden A. 20, Robert Sterlstrasse 35. (Russisk Zone) ønsker at komme i Forbindelse med tidligere Fanger fra Sachsenhausen, som paa ^{Wal}alerkommandoen, Kinobau, Sonderlager, har arbejdet sammen med hans Far, politisk Fange, Werner Lutzmann.

POUL HANSEN,

f. 21-2-21 i Svendborg, Maskinist. Arresteret den 20/9 - 44, deporteret til Neuengamme den 20/10-44 ifølge Udenrigsministeriet, død den 4/12-44.

De paarørende ønsker at komme i Forbindelse med Kammerater, som kan give Oplysning om Grunden til hans Arrestation, samt hans Skæbne efter Deportationen. Han har muligvis været i Altgarde. Underretning bedes givet Sekretariatet.

VERNER SKOV NIELSEN,

f. d. 1 December 1922 i Herning blev arresteret af Tyskerne den 3 Oktober 1944 i Istedgade 85, København, og overførtes til Neuengamme. Sidste Efterretning, man har fra ham, er Brev fra Slutningen af Februar 1945. Fangenumret 54.655. Blok 10.

Oplysninger bedes rettet til A. M. Nielsen, Buegade 10, Haderslev. Han formenes død i Marts 1945, men ingen af de danske Læger i Neuengamme kender ham.

Vilh. Nellemann
Randers

FRA FØRSTE JULI VIL BLADET
KUN TILGAA FØLGENDE:

1. Medlemmer af KAMMERATERNES HJÆLPEFOND.
2. Medlemmer af Landsforeningen
3. Abonnenter.

Hvis du endnu ikke er Medlem, men ønsker Bladet i Fremtiden, skal du indmelde dig med det samme. Det sker ved at udfylde een eller begge Blanketter paa Bagsiden. af Bladet.

Firma

R A S C O

AA L B O R G .

C. ELLERMANN

Vesterbro 102 - 104, AALBORG.

Tlf. 8001 (4 Linier)

BYGNINGSARTIKLER.

AARHUS AMTSTIDENDE,

AA R H U S .

1/2 H. C. Møllers Sæbefabrik
og Oliemølle

AARHUS

Forum Retsopgørets Afslutning

Da jeg i sin Tid aftjente min "Værnepligt", først i Vestre Fængsel, senere ved Arbejde under Jorden, gik Tanken tit til det kommende Opgør; navnlig det sidste Aars Tid, da mange af Kammeraterne satte Livet til i Kampen, blev fængslet eller deporteret, og Terroren voksede til ukendte Højder, blev Længslen efter den Dag, da Botten vilde vende, stærkere og stærkere. Det var ikke Had eller Havn, man saa henimod, men at Retten atter maatte komme i Højsædet, og Sikkerheden genopstaa. Nu, da der er afsagt Dom i første Instans i næsten alle de egentlige Forrædersager (om Værnemågerne i en senere Artikel), synes jeg, at Forventningerne til dette Retsopgør stort set er opfyldt. Som en særlig Tilfredsstillelse af baade personlig og sjælden Art har jeg glædet mig ved i en Del Sager at møde som Anklager i den samme Retssal, hvor jeg i 1943 fik min egen Dom!

Naar jeg - og med mig mange andre, bl.a. adskillige af de Sagførere, der har mødt som Forsvarere i Udrensnings-sagerne - dog føler Skuffelse, skyldes den mere den politiske end den juridiske Side af Udrensningen. Domstolene har haft en vanskelig Opgave, og har stort set løst den godt, selv om der er visse Frifindelser, der maa beklages (Navnlig ved Tjenestemandedomstolen). Naar man besluttede sig til at anvende vore sædvanlige Bevisregler og Retspleje har Opgøret maatte tage ret lang Tid. Om det havde været bedre at indføre Standretter, er tvivlsomt. Det har ikke kunnet nytte at skyde de dødsdomme, før de har afgivet Forklaringer til Brug i andre Sager. Kritiken maa rettes mod Loven og den, der i særlig Grad har Ansvar for, at der ikke blev noget politisk Opgør, det vil sige de gamle Politikere, dette Udtryk brugt i vid Betydning.

Retsbevidstheden kræver Lighed for Loven, skal der endelig være Ulighed, er det de store, der skal dømmes, og de små, der faar Lov at løbe. Men det har været omvendt. De velhavende og intelligente og derfor indflydelsearige Nazister er sluppet billigt; men de små, der faldt for de stores Propaganda, har faaet hårdere Domme. Ja, først ved Lovændringerne i Sommeren 1946 fik vi Mulig-

hed for at straffe de nazistiske Førere for deres Politik og for at suspendere de Sagførere, der (uden at kunne straffes som Forrædere) havde holdt fortstærkt paa den gale Hest. De danske, der med Scavenius i Spidsen søgte at koble Danmark som en Bivogn til Nazi-Tyskland, gør man intet, eller næsten intet ved. Og de andre gamle Politikere foretrak i deres manglende Tro paa det danske Folks Livsvilje og Modstandsevne, en uklar Eftergivenesspolitik, hvis Resultat havde været fuldstændig ødelæggende for Danmark, om Tyskland havde opgivet Kampen før den 29. August. De har endnu Magten og viser stadig, at de intet har lært og intet glemt i disse Aar; og de spiller i deres Blindhed og Frygt for at miste Vælgere og for at have nogen Mening overfor Udlandet højt Spil med Danmark som Indsats. Der er intet, de frygter saa meget, som Offentliggørelse af Sandheden; derfor falder man ind under Taabeparagraffen, hvis man tror, at den parlamentariske Kommission søger at faa den fulde Sandhed frem. Retsopgøret med Forræderne forudsatte for at tilfredsstille Retsbevidstheden et politisk Opgør, saa at de, hvis Politik led Skibbrud den 29. August, trak sig tilbage til Privatlivets Fred; dette Opgørs Udeblivelse er vist den stærkest virkende Aarsag til den Utilfredshed, der findes i alle Samfundslag Landet over. Men Modstandsbevægelsen maa aldrig glemme, at den har sit Medansvar for denne skæve Udvikling, ved at Frihedsraadet allerede før den 5. Maj frafaldt Krav om Udrensning i Toppen og derved solgte vor Førstefødselsret for en Ret Linser.

I Frihedskampens Fortsættelse mod Defaitisterne, mod Partivaldet - for ikke at sige Partidiktaturet - for et sandt Folkestyre, for Sandhed og Offentlighed og for, at en Politiker har et Ansvar ikke blot overfor Partifællerne, men overfor det danske Folk, faar vi maaske en skønne Dag Hjælp fra en Side, hvorfra vi mindst venter det og mindst ønsker det. Mange af Landsavigerne er yderst bitre paa Samfundet. Ikke egentlig paa Friheds- (fortsættes Side 10 øverst).

Pigtraad

Organ for

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND og
LANDSFØRENINGEN AF BESÆTTEL-
SESTIDENS POLITISKE FANGER.

BOLIGER

Bolignøden rammer de tidligere Fanger urimeligt haardt. Mange af de ganske unge, som gik ind i Modstandsbevægelsen i den første vanskelige Tid og senere blev drevet ud i Illegalitet for til sidst at havne i Fængsel, i Froslev og Neuengamme, eller i andre Lejre, boede som logerende eller hos Forældrene i Begyndelsen af Krigen. Nu er der gaaet flere Aar, de er blevet gift - mange har endda faaet Børn - men dengang man endnu kunde skaffe sig Lejlighed, var de forhindret af vigtigere Ting.

Nu staar de ringere end deres jævnaldrende og kan kun konstatere, at deres Boligproblem er een af Følgerne af, at de vovede Pelsen. Det kunde være fristende for os at rejse Kravet om, at de overlevende fra Lejrene og Fængslerne i det mindste dog bør have et Sted at bo.

Men vi mener noget andet. Vi mener, at alle Mennesker har Krav paa at have et Sted at bo. Vi mener, at det er en Skændsel for et demokratisk Land - og i Særdeleshed for et rigt Land som Danmark, der har lidt relativt lidt under Krigen, - at der ikke er sørget for Boliger til den nye Generation..

Lad os udtrykke os tydeligt: Vi ønsker, at Regeringen, at Rigsdagen og hele Administrationen vilde indse, at Boligspørgsmaalet er saa vigtigt og saa brændende, at det overskygger alt andet. Saa vigtigt, at alle andre Hensyn maa vige for dette ene. Saa vigtigt, at Spørgsmaalet maa høves op over Partipolitiken. Saa vigtigt, at ingen Forholderegler er for drastiske, ingen Indgreb for drakoniske, ingen Statsudgifter for store, naar de blot skaffer Hjem til Danmarks Ungdom.

LANDSMØDE

i RIGSDAGENS FÆLLESSAL.

Landsforeningen havde Delegeretmøde Søndag den 11 Maj i Rigsdagens Fællessal. Der deltog 56 Delegerede og 26 Gæster. 11 Byer var repræsenteret. Af udenlandske Gæster var mødt: Generalsekretær Hans Schwartz, Hamborg, Joop Zwaard, Holland, Sekretær Regnar Andersen, Oslo og Hiltgunt Zassenhaus, Hamborg.

Efter en Mindehøjtidelighed ved den ukendte K-Z-Fanges Grav talte Formanden, Redaktør Aage Schoch. Hans Tale mundede ud i dette: Vi skal være Politikernes vaagne og aldrig hvilende Samvittighed.

Landsmødet konstituerede sig med en Række Udvalg, hvorefter Sekretær Aage Christensen aflagde Beretning og omtalte ret udførligt Kongressen i Paris.

Kassereren, Politibetjent O. Marcher aflagde Regnskab. Professor Albert Olsen redegjorde for Arbejdet med Hvidbogen, og Læge Paul Thygesen talte om den medicinske Undersøgelse af K-Z-Lejrenes Eftervirkninger.

Efter Frokostpavsen aflagde Fosmark Beretning om "PIGTRAAD" og fremlagde Forslag til en Resolution med Protest mod, at 1000 danske Nazister ved deres Flugt til Island unddrager sig Retsopgøret i Danmark. (vedtoges).

Red. Nyberg ønskede en Udtalelse om Palæstina. E. Sørensen ønskede Tekstilmærker til alle tidligere Tysklandsfanger. Jærner ønskede Akterne vedr. de ved danske Domstole dømte Modstandsfolk udleveret. Frode Toft ønskede Erstatning for Tvangsarbejdet i Tyskland. Anders Thomsen foreslog oprettet et Presse- eller Propagandaudvalg.

Beretning og Regnskab godkendtes. Der vedtoges 1) en Resolution, der tilkendegiver vor Stilling til Dagens Spørgsmaal i Almindelighed, 2) en Protest mod danske Nazisters Flugt til Island, 3) og en Udtalelse, der tolker Tilfreds med, at generel Amnesti for Landsvigere er opgivet.

Til Bestyrelsen nyvalgte Folketinget (fortsættes nederst næste Tekstside).

"Foran Retsopgørets Afslutning" fortsat
fra Side 8:

bevægelsen (trods de Misbrug, der
fandt Sted i Maj 1945), men paa de gam-
le Politikere af hvem de føler sig snydt
og bedraget. De synes, at man her hængt
de smaa Tyve og ladet de store løbe. Maa-
ske er det da ikke udelukket, at de gam-
le, forbenede, og uansvarlige Mænd, der
lægger op til en ny niende April, en
Dag kan føle, at de befinder sig som et
fra Koncentrationslejrene bekendt lille
Dyr mellem to Negle!

Horsens:

R. Sørensen

Aktieselskabet

Brdr. W. & S. Sørensen

Juvelerer og Guldsmede

Horsens

Arbejdernes Fællesbageri $\frac{1}{2}$

HORSENS

SPIS ROYAL IS

FABRIKEN »ENIGHEDEN«

HORSENS — TLF. 578

K. Borup

HATTE OG PELSVARER

HORSENS

Wuthers Legetøjsforretning

Søndergade 22 - Horsens' Telf. 1723

Randers:

Alfred Zacho

Tlf. 437, 438, 439

RANDERS

Aktieselskabet

Randers Rebslaaeri

Randers

Randers Kul-Kompagni

Aktieselskab

Aktieselskabet

Valsemøllen OLYMPIA

Randers

C. O. Grandjean

Tlf. 55-75

Randers

Aktieselskabet

ADOLF BORCH

Telf. 2205 - 2206

Kirkegade 16

Randers

Restaurant **MAXIM** Randers

BUHL & JACOBY: EFTF.
Landsretssagfører HOLGER NIELSEN
Landsretssagfører AXELSEN DREJER
Landsretssagfører JACOB BOGH

LANDSMØDETS RESOLUTION

Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger tilkendegiver sin Tro paa Værdien af et fortsat og utrætteligt Arbejde for Virkeliggørelse af de Idealer, som Modstandsbevægelsen overalt i Europa har kæmpet for, og for hvilke vore Kammerater døde.

Vi føler os forpligtet til, ikke mindst paa Baggrund af Splittelsen paa Rigsdagen, paa tværs af partipolitiske Skel at støtte alle Bestræbelser i Danmarks Indenrigspolitik, der søger at fremme Demokratietets Søg og i dansk Udenrigspolitik at støtte Forsøg, der tager Sigte paa at bevare vort Lands Uafhængighed, og som tilstræber den totale Udsejelse af alle Former for Nazisme til Fordel for de elementære

Menneskerettigheder. Det er ene gennem Hævningen af disse Rettigheder, som vore Fjender under Krigen søgte at sparke ihjel, vi vil kunne skabe en Verden med Frihed for Frygt, præget af Vilje til Fred, ledet og udviklet i det fælles Broderskabs Aand, som blev skabt under Kampen og som vi af al Magt søger at betrygge og udvikle.

I Menneskerettighedernes og Broderskabets Navn protesterer vi mod Myrderierne og Koncentrationslejrene i Spanien og hvor i Verden de i øvrigt findes.

Vi gentager og understreger vor internationale Organisations Advarsel mod at glemme de Grusomheder, vore døde Kammerater og vi selv oplevede i nazistisk Fængsel, og vi kræver en retfærdig Straf over Bøddlerne, og en international Politik overfor Tyskland, der først og fremmest tager Hensyn til de tidligere overfaldne Landes Sikkerhed.

Federationer

BELGIEN: Den belgiske Federation har 230 Lokalafdelinger, Antallet af politiske Fanger er ca. 25.000 og An-

"Landsmøde" fortsat fra Side 9:
mand Poul Holt, Lektor E. Langer, Helsingør, Sekretær Fritz Maaes, Haderslev og Egon Hansen, Odense.

Næste Landsmøde holdes i Horsens.

tallet af dem, der omfattes af Erstatningsloven, 10.000.

DANMARK: Antallet af Medlemmer ca. 1800. Antallet af politiske Fanger, der har Erstatningssag i Erstatningsraadet ca. 8.000 - heri ikke medregnet Fanger, der var i Fængsel under 2. Maanedes.

HOLLAND: Den hollandske Federation har ca. 6000 Medlemmer. Der er ialt 7600 politiske Fanger. Derudover er der ca. 53.000 erstatningsberettigede, Enker, forældre og lignende.

TJEKOSLOVAKIET: Antallet af Medlemmer er ca. 70.000.

spanske Demokrater 6000 i Fare

Federationen af deporterede og internerede spanske Antifascister appellerer til sine Broderorganisationer i alle Europas Lande i et Brev, hvori det bl.a. hedder:

"Det Spanske Folk vil ikke leve under Franco-Regimets Slaveri. Et haandgribeligt Bevis herfor er det stigende Antal af Guerilla-Aktioner og de talrige Strejker for bedre Levevilkår."

Efter en Omtale af den baskiske Massestrejke gennem 10 Dage hedder det

"Efter at denne Strejke var afsluttet begyndte Francoregimet frygtelige Represalier. Iflg. officielle Tal er 6000 Arbejdere blevet arresteret og frygteligt mishandlet og de trues nu af Deportation til spansk Marokke."

Blandt disse 6000 Arbejdere er der mange Specialister, som er uundværlige for Industrien, og som derfor føres til Arbejde af Civilgarden med Lænker om Hænderne."

"De tidligere politiske Fanger har Pligt til at være med til at frelse disse Fanger, som sammen med saa mange andre er udsat for Tortur og for manges Vedkommende står i Fare for at blive myrdet. I dette kritiske Øjeblik maa den internationale Solidaritet være effektiv, idet det spanske Folks Kamp uløseligt er forbundet med andre Folks Kamp for Fred og Demokrati."

Hemmeligheden

VED DEN TYSKE EGENART.

Den danske Biskop, Professor Ammundsen nød megen Anseelse ogsaa i vide Kredse i Udlandet. Engang holdt han efter Indbydelse Forelæsninger ved et tysk Universitet. Som Afslutning paa disse blev Professoren indbudt til en Festlighed med Spisning saamen med Universitetets Folk. Det fortælles, at en af de tyske Professorer endte sin Hyldesttale for den danske Professor med at stille ham følgende Spørgsmaal:

-Sig mig, Professor Ammundsen, hvordan kan det egentlig være, at Folk ude omkring i Verden ikke kan lide os Ty-skere ?

Nu var Ammundsen jo til Stede som Gæst, saa derfor kunde han jo ikke sige noget, der maatte virke fornærmende, og ligefrem sige noget, han ikke mente, vil de han heller ikke. Han gav da følgende Svar paa Spørgsmaalet:

- Jo, det er fordi de mangler Humor.

- Rigtig, svarede den tyske Professor Det maa vi have sat i System!

Servus.

INTERNATIONALT MARTYR-MUSEUM

I OSWIECIM (AUSCHWITZ).

Polens Minister for Kunst og Kultur er i Færd med i Oswiecim (Auschwitz) at organisere et internationalt Museum, helliget Millioner af Martyrere, Kvinder Mænd og Børn, fra alle Europas Lande.

Forskellige Blokke i Lejren skal fremstille de Metoder, Nazisterne anvendte.

Saaledes skal Blok 4 vise Tilintetgørelsen af 3 Millioner Fanger (især Russere og Jøder), som uden at faa Fange-nummer sendtes direkte i Gaskamrene og Krematorieovnene.

Blok 7 vil fremstille Lejrens Historie: "Oswiecim i Kamp".

Aabningen af Museet er foregaaet den 14. Juni - Aarsdagen for den første Transports Ankomst til Lejren.

"RAVENSBRÜCK KLUB! Der er i Warszawa dannet en "Ravensbrück Klub", der vil udarbejde et dokumentarisk Værk om Lejren. Man beder alle gl. Kammerater være behjælpelig.

H. THOMSEN PETERSEN,
Vognmands- og Brændselsforret-
ning, Borgergade 71. ESBJERG.
Tlf. 326. Grundl. 1901.

VESTJYDSK.

RØR & SANITETSLAGER A/S
ESBJERG.

A/S P. S. Ankersen.

E s b j e r g.

Pedersen og Albrechtsen,

E s b j e r g.

-det bedste Sted.

A. KOLDKJÆR,
Urmager-Guldsmed-Optiker.
Kongensgade 96.
Tlf. 3044 ESBJERG.

STOPMAGASINET.

Torvegade 23 - Tlf. 1139.

ESBJERG.

PARFUMERIE

.....

DAMGAARD

.....

Torvegade 37 ESBJERG.

N. A. F R E D E R I K S E N

Nørregade 65.

ESBJERG.

NEUENGAMME i 1941-42

I Foraaret 1941 saa Lejren saaledes ud: Der var 20 Beboelsesbaraker, hvoraf de fire var indrettet til Værksteder. Desuden var der en Køkkenbarak og en Barak til Redskabskur for Maler- og Elektrikermateriel og til Kul. Og endelig 1 Revider, 1 Effektkammer, 1 Liggkammer, 1 lille Barak ved Indgangen til Rapport og Blockführer samt en lille Barak med Skrivestue og Kontor for Arbejdsdienst-, Arbeitseinsatz- og Schutzhaftlagerführer. 1 Kartoffelkælder til Hæftlingelejren var under Bygning.

Samtidig bestod SS Lejren af 1 Stabsbarak med Kontorer, 4 Barakker til 4 SS Kompagnier, 1 SS Køkken med Spisesal, Kantine og Førerhjem, 1 Kammerbarak og 1 Garage med Værksted.

Lejren voksede hurtigt i Løbet af 1941, og SS sikrede den paa alle mulige Maader. En dobbelt Pigtraadsspærring med Højspænding blev trukket rundt om Lejren og med ca. 100 Meters Mellemrum anbragtes transportable Vagttårne.

Vinteren igennem kom en stadig Strøm af Hæftlinge fra hele Nordtyskland. Det samlede Tal kom nu op mod de 5000, og i April kom en Transport paa ca. 1000 Hæftlinge fra Auschwitz, for Størstedelen unge Mænd mellem 17 og 20 Aar. Hurtigt voksede Tallet inden Aarets Udgang til 8000. I September kom de første Belgiere fra Fæstningen Huy og de første Hollændere fra Amersfoort samt Luxemburgs Politi, der vægrede sig ved at gøre Tjeneste i Jugoslavien. Samtidig kom, uden at de dog fik Neuengammenumre, 1000 russiske Krigsfanger. Disse blev anbragt i en adskilt Del af Lejren. Barakkerne Nr. 7 og 14 blev med Pigtraad afspærret fra den øvrige Lejr. Her manglede endogsaa Halmsække og Tæpper. Paa Gulvet var ikke andet end Savsmul og Høvlspaaner. Som Tæppe maatte

Af cand. mag.

JØRGEN H. BARFOD

de bruge deres Frakke, hvis de stadig havde en. Desuden fik, efter en

særlig Forordning fra Lagerführeren, de 1000 Russere Sonder-Verpflegung, d.v.s. Kartofler og Roer kom uskrallet i Kogekedlen og dannede sammen med Vand " Middagsmad " for disse Hæftlinge. Brødet blev " strakt " med en Blanding med Melasse. At en saadan " Sonder-Behandlung " gav en hurtig og voldsom Svækkelse af Kræfterne blandt de russiske Kammerater er særdeles forstaaeligt. Men selvfølgelig spillede dette ingen Rolle for SS, da Hæftlingene blev holdt isoleret, fordi man ikke turde lade dem komme sammen med de øvrige Hæftlinge ved Arbejdet.

Imidlertid førte den fuldstændige Mangel paa Hygiejne til en Katastrofe, saa at SS saa sig nødsaget til at bygge en Aflusningsbarak og et Hæftlingebad. Og samtidig med dette paabegyndtes et Beklædningskammer.

Siden November 1940 var man begyndt paa Appelpladsens Betonering. Arbejdet var blevet afbrudt af Frost, men nu i Sommeren 1941 lykkedes det alligevel at faa den færdig.

Luseplagen i Lejren skred imedens frem og alle fortvivlede Anstrengelser fra ansvarsbevidste Hæftlinges Side strandede paa de uhygiejniske Forhold. Det var umuligt at blive Herre over denne livsfarlige Plage. I December 1941 udbredt da ogsaa en voldsom Plettyfus-Epidemi, der førte til en fuldstændig Lejrkarantene fra 2. Januar 1942. Dette betød, at ingen Hæftlinge maatte forlade Lejren. Ethvert Ude-Arbejde hvilede, og i Lejren sørgede man blot for det Arbejde, der var nødvendigt til Opretholdelse af Lejrordenen.

I Februar 1942 fulgte saa en Tilgasing med "Cyklon B" af alle Hæftlingelejrens Blokke, en Forholdaregel, der gjorde Lejren lusefri til Efteraaret 1942. Ved Indretning af

Aflusningsbarakken lykkedes det samtidig i Fremtiden at hindre en lignende Epidemifare, ikke mindst, da man med Mellemlum fik Tæpper og Klæder afluset. I Marts 1942 blev Karantænen ophævet. Epidemien havde da krævet omkring 1200 Dødsopfre paa disse ca. 3 Maaneder. I Begyndelsen var man ikke klar over, hvad det var for en Sygdom, det drejede sig om. De stærke Hovedsmerter og den høje Fieber tog ingen særlig Notits af, men da Revieret efterhaanden overfyldtes med disse pestfyldte Stakler, gik Sandheden dog op for SSerne.

I April 1942 var Antallet af svagelige, arbejdsudygtige og underernærede derfor særlig stor ovenpaa den nys afsluttede Epidemi, og SS besluttede derfor at sænke Antallet af Syge. Der blev indført saakaldte "Spritdage", paa hvilke man likviderede indtil 40 af disse syge og svage ved at indsprøjte Benzin eller Phenoleprit i Baghovedet eller fra Ryggen ind i Hjertet. Denne "Spritperiode" varede til September 1942. Det drejede sig om en Rigsforanstaltning, der ogsaa blev gennemført i de andre Lejre.

I Begyndelsen af August 1941 blev 60 russiske Officerer hentede i Grupper paa 5 - 6 Mand, ført til Lejrens Arrestlokale og der likvideret ved Nakkeskud. De 60 Lig blev kørt bort paa Lastvogne med ubekendt Maal. Kl. 4½ blev Arrestlokalet gjort rent for at slette alle Spor, men Blodpletter, Knapper og Fotos var dog efterladte Reviser.

Pesten, Sonderbehandlingen og den almindelige Udhungring af Fangerne satte sig efterhaanden tydelige Spor i Hæftlingenes Arbejdsstyrke. Og samtidig viste der sig en lignende Mangel paa Arbejdskraft i adskillige Privatvirksomheder i Tyskland. Tilsyneladende passede det Forhold ikke sammen, men Nazisterne havde jo deres egne Metoder. Der blev indrettet Værksteder, som under Ledelse af civile Arbejdsledere, skulde lade Hæftlingene gøre Arbejdet. Saaledes oprettede "Deutsche Mess- und Apparatebau-Gesellschaft", Hamburg-Langhorn (MESSAP) et Værksted til 130 - 150 Hæftlinge. Her forarbej-

dedes Urværk og forskellige andre Maaleinstrumenter til militært Formaal.

Et andet kendt Hæftlingefirma var "Jastram" -Motorenfabrik, Hamburg-Bergedorff, i hvilket ca. 250 Hæftlinge arbejdede med Reparationer til Motorer i Ubaade, Hurtigbaade og Minebaade.

Samtidig afgik en Udekommando til "Hermann Göring Werke", hvor Hæftlingene kom til den egentlige Rustningsindustri: Granatfremstilling. Denne Kommando, der begyndte med næsten 1000 Mand, voksede lidt efter lidt til 4500 - 5000 Hæftlinge. Og endelig gik 500 Hæftlinge til den nyoprettede "Phrix-Werke", Wittenberge, hvor der blev fremstillet Celluld og andre kemiske Erstatningsstoffer.

Til alt dette behøvedes Mennesker. Kort sagt, stadig nye Transporter kom med Mennesker, som Tyskerne nu skulde gøre til deres Slaver. I Løbet af Sommeren 1942 kom 400 Hæftlinge fra Flossenburger og lige saa mange fra Holland og med en Transport paa 1000 Hæftlinge fra Dachau foruden den almindelige, jævne Tilgang kom Neuengammes Numre nu op over 12000. Og disse ulykkeligste største Bøddler indtil 1942 var følgende: Kommandant 1940 - 42 SS-Hauptsturmführer M. Weiss. Schutzhaftlagerführer 1940-42, SS-Obersturmführer W. Schittli, Rapportführer 1940-41 Oberscharführer M. Lütkemayer. 1941-42 Oberscharführer Stroing, 1942 Oberscharführer Döring, Arbeitsdienstführer 1940-41 Haupt-scharführer Trenkle, 1941-42 Oberscharführer Müller, Arbeitseinsatzführer 1940-42, Hauptsturmführer Söldner, 1942 Oberscharführer Rehn.

Joh. Baded

PIGTRAADEs Reaktionsudvalg består af: stud. polyt. Anders Thomsen, Rudersdalsvej 31, Holte, Sekretar Aage Christensen Dr. Tyvarg. 7, K, Palæ 9720, Lok. 50, Forbundssekretar, Pastor P. Riis, Lyngbyvej 180, Ø, Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137 og Kommunalærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, Ø, Øbro 8537 (ansvarsh.)

ESBJERG JERN- OG STAALFORRETNING

TELEGR. ADRESSE:
JERN OG STAAL

TELEFON NR. 2600
(4 LINIER)

POSTKONTO NR. 1884

Tlf. 2720.

"SPECIAL"
.....

Robert Andersen.
Kongensgade 10. ESBJERG.

LAURETZENS SPORTSMAGASIN.
Tlf. Esbjerg 2081.

A/S BJERREGAARD, NOE & Co.

R A N D E R S.

M. M. A N D E R S E N.

en gros Tobak & Vinhandel en detail.
Kongensgade 73. ESBJERG. Tlf. 818.

MAGASIN
"R E X A N"
ESBJERG

J. P. Madsen Eftf.

L. Munkgaard.

Tlf. 674. Kongensgade 83 ESBJERG.

Bøger og Fyldepenne sælges paa Rate.
KAJ BRAADs BOGHANDEL, Kongensgade 87,
Tlf. 1177 ESBJERG.

A/S P. S. ANKERSEN,

E S B J E R G.

Ure - Optik - Guld - Sølv.

VIGGO CHRISTENSEN,
Kongensgade 64,
Esbjerg.

Jørgen Christensen

(Erik Christensen)
- Etabl. 1897 -

KOLONIAL EN GROS

Tlf. 173 (6 Linier)

VEJLE

OPTAGELSE - BEGÆRING

Kan ufranket
nedlægges i
Postkassen

24

Undertegnede anmoder om Optagelse i KAMMERATERNES HJÆLPEFOND, Ordrup Jagtvej 169, Charl. Giro 780

Fulde Navn	Fødselsdato, -aar og Sted	
Stilling	Adresse	
Tid og Sted for Arrestationen		
Interneret i	fra den	til den
Interneret i	fra den	til den
Interneret i	fra den	til den
Eventuelle illegale Organisationer før Arrestationen		
den		19
Kontingent 10 Kr., bindende for 5 Aar.	Underskrift	

Klip til Stregen.

OPTAGELSE - BEGÆRING

Kan ufranket
nedlægges i
Postkassen

360

Undertegnede anmoder om Optagelse i LANDSFORENINGEN AF BESÆTTELSESTIDENS POLITISKE FANGER, tilsluttet Landsorganisationen »Frit Danmark«, Dr. Tværgade 7, København K.

Fulde Navn		
Fødselsdato, -aar og -sted	Stilling	
Adresse	Tid og Sted for Arrestationen	
Interneret i	fra den	til den
Interneret i	fra den	til den
Internert i	fra den	til den
Eventuelle illegale Organisationer før Arrstationen		
Jeg ^{er} / _{er ikke} i Forvejen Medlem af »Frit Danmark«. Kontingent 4 Kr. om Aaret		
den		19
		Underskrift

Klip til Stregen

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.
Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137. Charl., Ordrup 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. S.
Clicheer:
Lind Hansen, Kultorvet 14, Kbhvn. K.